

Datum:
2012-01-197

Dnr:
122/2011
810

Vår ref:
Pär Trehörning

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande
Skolans dokument – insyn och sekretess
SOU 2011:58

Utredningen förslår ett förstärkt sekretesskydd genom ett omvänt skaderekvisit när det gäller enskilda personliga förhållanden i individuella utvecklingsplaner och åtgärdsprogram. Mot detta har Journalistförbundet inget att invända eftersom förslagen innebär ett förstärkt skydd för den enskilde eleven.

Däremot ser vi problem när det gäller förslaget om inskränkningar i rätten att meddela och offentliggöra uppgifter när det gäller enskilda uppgifter i utredningar om missförhållanden. Journalistförbundet inser att undantaget från meddelarfriheten avser enskilda elevs personliga förhållanden, men vill ändå förklara vad vi ser som en svårighet.

Lagstiftarens syfte med rätten att meddela och offentliggöra uppgifter är att i sig sekretessbelagda uppgifter i vissa fall ändå ska kunna komma allmänheten till del för att förebygga olämpliga förhållanden och oegentligheter. Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter är en mycket viktig säkerhetsventil för en sådan öppenhet.

Vi ser det som mycket viktigt att allmänheten ges möjlighet till insyn i hur skolan utför sitt uppdrag. Journalistförbundet vill samtidigt i detta sammanhang framföra att vi anser att denna möjlighet till granskning av skolors verksamhet, naturligtvis även ska omfatta privata skolor, framför allt när de finansieras med allmänna medel.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr11, nämns följande värdegrund:

”Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.”¹

En av de viktigaste mänskliga rättigheterna är yttrandefrihet, tryckfrihet och rätten till insyn i offentlig verksamhet, bland annat i skolan. Av Lgr 11 framgår också att ”elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden.”

Förutsättningen för detta är att det samhälle, där eleverna ska verka, är så öppet som möjligt, där tillgång till uppgifter och handlingar står i förgrunden.

Av utredningen framgår vidare att intresset för skolans verksamhet ökar.

Det ser Journalistförbundet som positivt och vi vill i detta sammanhang nämna att Journalistförbundet i samarbete med organisationen Ung Media under våren 2011 genomförde ett så kallat öppenhetstest på nära 20 skolor runt om i landet. Tyvärr visade testet att över hälften av skolorna hade bristfällig eller dålig kunskap om offentlighetslagstiftningen. En av skolorna är JO-anmäld för ofullkomlig hantering av inkomna dokument till skolan.

Dessutom får vi som fack- och yrkesförbund rapporter från våra medlemmar om att det alltför ofta är svårt att få tillträde till skolor, och att inte minst fotografering av elever försvåras eller omöjliggörs genom olika former av fotoförbud.

Sammantaget finns således vissa hinder för en öppen skolverksamhet.

Å andra sidan måste mot detta intresse av en så öppen verksamhet som möjligt, vägas intresset att skydda enskild elev när det gäller känsliga uppgifter. Utredningen hänvisar till Missförhållandeutredningen (SOU 2011:33 s.132 f) och skriver bland annat:

”Intresset av att kunna ta del av och ha insyn i hanteringen av ett missförhållande behöver inte, enligt utredningens bedömning, innebära att man också tar del av uppgifter om enskilda personers förhållanden som kan finnas i en rapport eller en utredning”.²

Med detta synsätt kan allmänheten både ges möjlighet att granska hur en skola i sig uppmärksammar och åtgärdar missförhållanden och samtidigt skydda enskilds elevs känsliga uppgifter.

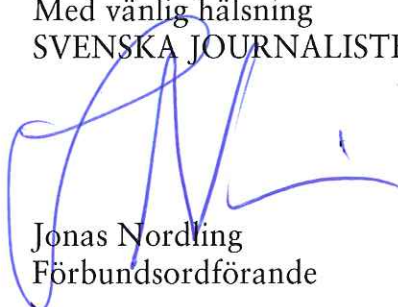
¹ Skolverket: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, sid 7

² Skolans dokument, SOU 2011:58, sid 248

Journalistförbundet har därför inget att invända mot detta begränsade undantag från rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Vi ser det vidare som positivt att utredningen inte föreslår någon generell sekretess när det gäller exempelvis dokumentation för betygssättning, antagning till gymnasieskolan eller klagomålsprövning. Där är vi överens med utredningen när den konstaterar att en sekretessreglering i dessa frågor skulle ”gå längre än vad som kan accepteras med hänsyn till intresset av offentlighet och insyn inom skolväsendet”.³

Med vänlig hälsning
SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

Jonas Nordling
Förbundsordförande

Pär Trehörning
ombudsman

³ SOU 2011:58, sid 179